

otem je osemrazredna dekliška vadnica in štirirazredna nemška vadnica. Ta ima tudi vojevo ravnatelja ter je vzorna šola za Nemce, akrašne nimajo ne Lahni ne Slovenci.

—g— **Iz sežanskega okraja** nam piše: Dovolj naj mi cenjeni „Tovariš“ tudi otiček, kjer se nekako ponižno stisnem in potem prav po jezevo našopirim svoje bodice. Forda se oglasi kak bivši moj tovariš, češ, saj nimam ničesar tu opraviti in molči — a zomni naj si, da jaz, dasi gledam šolo od strani — nikakor pa ne „po strani“ — imam udi dobre oči in vidim, kar bi ne videl rad. — Za danes naj omenjam le en slučaj: V okvi, v sežanskem okraju, se je razširila sicer e nevarna, vendar pa nalezljiva bolezen — sepnice. Čudom sem se čudil, ko sem gledal lede otroške obraze, ki so zahajali v šolo, endar dne 3. t. m. jih je ostalo 40% šolobveznih otrok v postelji, ostali pa, dasi bratci a sestrice bolnih, so vkljub temu zahajali v olo. Gosp. voditelj poročila okrajnemu šol. svetu, ta je prisiljen zaradi tega prenehati s poukom. sta oblast pa, namesto da bi skrbela za zdravstveno pomoč — je molčala. Čez teden dni pride slučajno v Sežano član krajnega šol. sveta iz Lokve — sreča se z nekim gospodom, di mu izrazi svojo nevoljo zaradi omenjenega poročila, oziroma prenehanja šol. pouka. — Tu je že vse prenehalo. Slavne c. kr. oblasti naj vedo, da smo tudi mi Kraševci davkoplačevalci, ne le da izpolnujemo dolžnosti, temveč udi da tirjamo svojih pravic. Imamo pač c. kr. zdravnika, ki je vsekakor vreden in strokovnjak v svojem poklicu — ali kaj more sam r tako obširnem okraju — dobro voljo ima, a vendar ne more biti povsod pričujoč. Vsekako tudi v normalnih razmerah ima en sam zdravnik v takem okraju dela čez glavo. Gospodom okolo c. kr. okr. šol. sveta pa svetujem, naj v prihodnje pazijo, da se važni dopisi rešijo točeje — malo bolj stvarni naj bodo in manj pedantni. Ako tem gospodom ta dopis ni po volji, vzamem v roke svoj ročni zapisnik, in potem jim bo še bolj v spominu izrek: „Resnica bo v oči!“

Bivši učitelj.

Tržaške vesti.

—t— **Manifestacija tržaških Slovencev** za slovensko šolstvo minolo nedeljo, je bila mogočna. Ko je na tisoče v „Narodnem domu“ zbrana množica zvedela, da je namestnik potrdila policijsko prepoved shoda, je šla na ulico. V izpovedu je bilo gotovo nad 2000 ljudi. O italijanskih izizvajalnih in njih posledicah bi bilo vseobširno poročati. Pripominjamo le, da pravijo poročila nekaterih listov, da so pri 15 aretiranih italijanih našli kolajne s sliko oberdanka, ki je bil kakor znano obešen, ker je izkušal umoriti cesarja Franca Jožefa.

—t— **Kongres italijanskih učiteljev v Trstu** se je vršil v mestni šolski telovadnici Via della Valle, da protestira proti eventualnim ustanovitvam slovenskih šol v Trstu, Gorici, Kopru in Pulju. — Kongres, ki se je vršil po § 2. pri zaprtih vratih, je nad vse mizerabelno izpadel.

—t— **V tržaškem občinskem svetu** so slovenski poslanci energično nastopili za pravice slovenščine v šolah. Le na ta način si moremo Slovenci zagotoviti bodočnost, če pravice svojega jezika, svoje kulture in svojih tradicij odločno varujemo na vsakem polju brez izjeme proti vsakomur.

—t— **Manifestacijski shod** za slovensko šolstvo se je vršil 12. t. m. v „Narodnem domu“ ob velikanskem navedu ljudstva. Shod je sprejel resolucijo: „Tržaški Slovenci, zbrani na javnem shodu v „Narodnem domu“ dne 12. decembra 1909, naglašajo vnovič svojo nepoprekljivo pravico do ljudskih, strokovnih in srednjih šol v Trstu in na Primorskem sploh; izražajo svoje najgloblje obžalovanje italijanskemu učiteljskemu društvu, ki je, namesto da bi širilo kulturo, v protislovju z najprimitivnejšimi pedagoškimi načeli protestiralo proti osnovanju šol s poukom v materinem jeziku; pozivajo naposled vse slovenske zastopnike, da omogočijo vendar enkrat tržaškemu Slovanstvu, da si potom lastnih šol zagigura svoj obstanek in razvoj na tej za vse Slovanstvo prevažni točki ob Jadranskem morju.“

Vestnik.

Prijateljski sestanek bo v ponedeljek, dne 27. t. m. t. j. na predvečer učiteljskih zborovanj v restavraciji hotela „Južni kolodvor“ (A. Seidel).

Predavanje za učiteljske prireditelje slovenske deželno učiteljsko društvo v soboto, dne 18. t. m., ob osmih zvečer, v Narodnem domu (pritliče na desno). Predaval bo gosp. prof. dr. Pestotnik o temi: Pomen telovadbe iz narodno-gospodarskega stališča. — Gosti nam dobrodošli. Pričakujemo posebno obilne udeležbe s strani učiteljskega obojega spola.

Novi kolki. S 1. januarjem 1910 pridejo glasov ukaza fin. min. z dne 20. oktobra t. l. v promet novi kolki; dozdanje kolkovne znamke, izdane leta 1898, pa izgube koncem marca 1909. veljavo.

Prvi ženski inženir na Nemškem je gospodična Ana Heinrichsdorff iz Moskve,

ki je študirala 7 semestrov na berlinski politehniki in je sedaj napravila izpit v elektroinženirski stroki.

O prekrasnih domovini Slovencev je dne 7. decembra v Plznu predaval vseučiliški profesor dr. Viktor Dvorsky ter je predavanje pojasnjeval s slikami.

Poljski grunwaldski dar je doslej presegel za 200.000 K nemški Roseggerjev dar. Poljaki pač razumejo narodno delo.

Češko „besedo“ so ustanovili v Trstu. Število članov v kratkem naraste na 200.

Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v Metliki je naklonilo za nabavo zimskih oblek in obuvaj ubožnim otrokom semiške šole znesek 104 K. Temu vrlému društvu, osobito njegovemu načelniku, p. n. gospodu dr. Vladimirju Foersterju, c. kr. sodnemu predstojniku v Metliki, se v imenu obdarovancev najtopleje zahvaljuje šolsko vodstvo v Semiču, dne 9. decembra 1909. Matko Bartel, šol. vodja.

Učiteljsvo v Trzišču na Dolenjskem je priredilo v nedeljo, 5. dec. t. l., prvi roditeljski sestanek. Udeležencev je bilo do 300. O vzgoji je govoril tov. nadučitelj A. Skulj. G. c. kr. okr. šol. nadzornik Lj. Sliasny je obljubil predavati o potovanju na Vezuv. Ker je bil zadržan, je predaval tov. učitelj Fr. Silvester. Predavanje je pojasnjeval s skioptičnimi slikami. — Poleg učitelja Brezvarja iz Šent Ruperta je posetil predavanje tudi g. okrajni zdravnik dr. M. Hočvar iz Mokronoga. Obljubil je pri prihodnjem sestanku predavati o otroških boleznih. Predavanje bodo pojasnjevale skioptične slike.

„Pregled o šolski kuhinji“ je nova tiskovina, ki sta jo Goričar & Leskovšek, trgovina s papirjem v Celju, iz „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani založila in ki jo priporočamo vsem voditeljem šolskih kuhinj, ker imajo potem res lep pregled o tej važni stvari čez vsako zimo.

Udom „Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem“. Nemila smrt je v zadnjih dveh letih pobrala več društvnikov, kakor prej v desetih letih; zato bode pa društvena blagajna prav težko zadoščala nastalim dolžnostim. — § 10. društvenih pravil določa: „Letnina se vplačuje za tekoče leto do konca meseca januarja. Potem se zakasnjenci na vplačevanje opominjo. Ako kdo do konca meseca aprila ne plača, ravna se z njim, kakor bi bil izstopil.“ — Da bode vsak društvnik to dolžnost lažje izpolnil, bode prejel po pošti do konca tega meseca položno, katero naj blagovolji izpolniti in z njo denar na pošti oddati. S tem bode sebi in društvni blagajni prihranil nekaj vinarjev, ker ga pošiljanje po pošti nakaznici več stane in društvo mora plačati pošti od vsake nakaznice še 6 h dostavnine. Ako bode dobila blagajna že v januarju vso letnino, se jej bode potem ta denar obrestoval do prihodnjega kvartala, kar bode že nekaj zneslo; posameznik pa nima od istih kron nikake koristi. — Kdor še ni plačal cele vstopnine (katero mora plačati v dveh letih, ker prej ni pravi ud), bode prejel še eno položno, da isto lahko pošlje, kadar mu bode treba ali mogoče. Dolžniki naj se spomnijo tudi na zaostale obresti. — Društveniki, storite svojo dolžnost; zakaj pri denarju mora biti popolen red!

Kupčija s človeškim mesom v Ameriki. Po poročilu našega generalnega konzulata v Chicagu obstoji velika trgovina z dekleti v Zedinjenih državah Severne Amerike in se uvažajo „bele sužnje“ iz evropskih dežel, posebnost iz Italije, Francije, Nemškega in tudi z Ogrskega. Uradno cenijo žrtve te kupčije na 15.000 deklet v enem letu. Trgovina z dekleti je v Ameriki v velikem slogu urejena, ima svoje trgovsko središče in filijale po vseh večjih mestih med Atlantskim in Tihim oceanom, nastavljeni so agentje v pristaniščih, kamor dohajajo izseljenci, pošiljajo se emisariji v gori navedene evropske države. Agentje v pristaniščih preže posebno na one ženske osebe, ki dohajajo same, brez spremstva v Ameriko. Izdajajo se agentje dostikrat kot sorodniki ali možje teh osamljenih deklet, da jim tako omogočijo prestop na suho. Navadno premotijo starše deklet nalašč najete ženske agentinje, ki v domačiji nalažejo lahkoverne ljudi s tem, da obljubljajo skrbeti za boljšo bodočnost deklet. Pri tem jim pomaga posebno njihov nastop, ker nastopajo vedoo kot bogate Američanke, ki se le osebno zanimajo za to in ono dekle. Običajno ne vzamejo dekleta precej sabo, ampak le obljubijo, da ji hočejo šele prej preskrbeti dobro službo in bodo potlej šele pisale, da pridejo k njim, ko bo vse preskrbljeno. Navadno sledi tako pismo z denarjem za pot v kratkem času, v njem se obljubuje razne dobre službe kot prodajalke v trgovinah, kot uslužbenke v zasebnih hišah itd. Po teh lažeh premotljeni starši dostikrat sami pomagajo hčeram k izselitvi in pogubi. Kako žalostna je usoda teh zapeljanih žrtv je splošno znano. S silo in raznimi sredstvi jih najprvo moralno uničijo, zavedejo v dolgove, iz katerih ni rešitve, odvzamej jim celo poulično obleko, z eno besedo, priklenejo jih na sramoto in gotovi pogin. Zato pozor starši, ne dajte se preslepti, pozor, dekleta, ne hodite brez varnega spremstva v Ameriko. Ohranite same sebe in ne množite žrtv s slovensko krvjo.

Iz slovanskih pokrajin.

○ **Prebivalstvo Prage** (to je Prage, Karlina, Smiehoa, Kr. Vinogradov, Žižkova in Vršovic) znaša sedaj 494.531 prebivaleev.

○ **Dr. Avgust Harambašič**, pred leti od vsega hrvaškega naroda, posebno od hrvaške mladine oboževani pesnik in zastopnik hrv.-srbske koalicije, se je prodal pred nekaj meseci protinarodni Rauchovi vladi in je dobil mastno uradniško mesto. Sedaj je odločil saborski mandat in mandat delegata v ogrskem drž. zboru. Koalicija namerava v okraju Novsko na njegovo mesto kandidirati člana hrv. stranke prava dr. Mirka Brežana.

○ **Dar češkega umetnika.** Češki slikar Alfonz Mucha je naznanil obč. svetu praškemu, da izvršuje ciklus 20 slik, ki predstavljajo v velikih potezah zgodovino Slovanstva — „slovansko epopejo“ — ki jih namerava darovati mestu Pragi. Slike se bodo shranile, kakor je sklenil te dni praški obč. svet, v posebnem poslopu, ki se nalašč za to sezida v dogovoru z umetnikom.

○ **Novo mestno gledališče** si je postavilo mesto Ml. Boleslava na Češkem. Novo monumentalno stavbo so minule dni „slovesno otvorili“.

○ **Napredni Rusi v Varšavi** prično izdajati lastno glasilo, ki se bo zvalo „Svobodnoje Slovo“.

○ **Idejo hrvaško-srbske koalicije** v Bosni in Hercegovini bo širil poleg „Narodne zajednice“ tudi novi srbski list v Mostaru, „Rad“.

○ **Češki „Sokol“.** Glasom poročila češke sokolske zveze, ki je ravnokar izšlo, so ustanovili v l. 1908. v čeških deželah 51 novih sokolskih društev ter se je povišalo število članov za 8620. Do 31. decembra 1908 je štela češka sokolska zveza 800 društev s 66.533 moških članov (1907: 60.307), od katerih je bilo 15.739 telovadcev (+ 1020) in 11.480 gospa (+ 2394). Skupaj v Zvezi združenih 78.134 članov. Od tega števila odpada na Češko 58.943 (+ 6496), na Moravsko in Slezko 17.176 (+ 2037) in na Spodnjeavstrijsko 1894 (+ 90) članov.

○ **Nemci na Moravskem in v Sleziji.** V popolnoma čeških okrajih Moravske je bilo v letih 1896—1900 med 1000 prebivalci 347 porodov, v popolnoma nemških krajih pa v istem času samo 337 porodov. — V Sleziji je bilo v popolnoma poljskih krajih 349, v čeških 323 in v nemških pokrajinah pa samo 321 porodov med 1000 prebivalci. — V Sleziji so se Poljaki pomnožili za 144, Čehi za 166, Nemci samo za 55 duš pri 1000 prebivalcih. — To je nov dokaz, da je vkljub nemški gonji slovanski živelj mnogo žlahtnejši kot nemški in da ga ne bo še kmalu konec.

○ **Poljski kongres v Zedinjenih državah.** Poljska narodna liga v ameriških Zedinjenih državah, ki je izmed največjih poljskih organizacij, namerava prirediti prihodnje leto meseca maja velik poljski kongres v Washingtonu.

○ **Ruska politika.** Ruski car je odobrill sklep, da se uvede nemščina v baltških provincih v šole. To so sadivi neumne ruske politike in carjevega duševnega in krvnega sorodstva z Nemčijo. Za Poljake pa imajo Rusi drugo pravico, palico in glad!

Razgled po šolskem svetu.

— **Za obvezen pouk češčine** v vseh višjih nemških šolah v sudetskih deželah se zavzema v nemškonaacionalni korespondenci pri-vatni docent dr. Spina na nemškem vseučilišču v Pragi.

— **Slovanska šolska deca v Pruski.** L. 1906. je bilo v kraljevini Pruski 6.554.837 šolske dece, od teh 5.654.343 nemške narodnosti in 900.495 drugih. Slovanske dece je bilo 13-56%, in sicer Poljakov 864.175 ali 13-18%, češke 18.555 ali 0-28%, lužiško srbske 12.102 ali 0-18%. Število poljske dece je v desetih letih od 498.583 naraslo na 611.190, ta deca govori samo poljsko.

— **Jugoslovansko prirodoslovno društvo** so ustanovili slovenski, hrvaški in srbski akademiki na Dunaju. Društvo ima namen, popularizirati in pospeševati prirodne znanosti v domovini.

— **Vseslovanski dijaški shod v Moskvi.** Na zborovanju „Obščestva slavjanskoi vzaimnosti“, ki mu je predsedoval predsednik gosudarstvene dume, N. Homjakov, se je sklenilo prirediti poleti l. 1910. vseslovanski dijaški shod v Moskvi. Na ta shod bodo povabljeni zastopniki vseh slovanskih narodov, tudi Poljaki.

— **Analfabeti na Hrvaškem naraščajo!** To je najlepši dokaz, kako madjarski imperializem vrši svojo kulturno misijo med narodi, ki jih stiska v svojih krempljih. Ljudsko šolstvo na Hrvaškem je popolnoma nedostatno, a od madjarsko-vladnega režima izboljšanja pač ni pričakovati. Časopise in posamezne politične stranke sicer že dolgo razpravljajo in razmišljajo o tem, kako pomoči ljudstvu na višjo kulturno stopnjo, a kaj temeljitega se še ni ukrenilo.

— **Novo profesuro** ustanove na dunajski tehniški veliki šoli za zrakoplovstvo in

automobilstvo. Stolicu zaseda kot izreden profesor inženir Rihard K n o l l e r.

— **Milijonski dar** za osrednjo Šolsko Matico Češko je narastel do 3. t. m. na 383.158 K 3 h.

— **Velikodušen dar „Češki Šolski Matici“.** Neimenovan dobrotnik je „Češki Šolski Matici“ daroval 10.000 K.

— **Hrvaško vojaško akademijo** ustanove po poročilih hrvaških listov v Dubrovniku.

— **Otvoritev trgovske šole v Dubrovniku.** Dne 8. t. m. so v Dubrovniku otvorili novo trgovsko šolo, ki jo je mesto že dolgo prosilo in bo za razvoj domačega trgovanja gotovo velikega pomena.

— **Jezuitor ne marajo.** V Teplicah na Češkem je zahteval mestni svet, da škof ne pusti več jezuitom predavati veronauka, sicer bodo meščani drugače nastopili.

— **Dr. Braf zopet na vseučilišču.** Odstopivšega poljedelskega ministra dr. Braf je profesorski zbor češkega vseučilišča v Pragi pozval, da prevzame zopet predavanje o narodnem gospodarstvu. Dr. Braf se pozivu odzove.

— **Novo bolgarsko vseučilišče.** Naučni minister dr. Mušanov je izjavil, da bodo v kratkem odstranjene vse težkoče, ki so doslej zavirale že zdavna projektirano zgradbo vseučiliškega poslopja. Novo vseučilišče bo baje stalo v bližini narodnega sobranja.

Z gospodarskega polja.

— **Akcijskih družb** se je v prvi polovici letošnjega leta osnovalo nanovo v Avstriji 15 z akcijskim kapitalom K 23.766.000 in poleg tega je 13 akcijskih družb zvišalo svoj akcijski kapital za 14 mil. K. Dalje je bilo ustanovljenih 145 družb z omejenim jamstvom, največ industrijske vrste, z glavnico 39 in pol milijona kron. Poleg tega je bilo ustanovljenih nad 130 zasebnih industrijskih podjetij. Na dunajski borzi je v tej dobi število vrednostnih papirjev poskočilo za 15 in v skupni vrednosti 543 in pol milijona kron, od čegar pripada na državne in deželne dolgove 504 mil. K, dočim so bili drugi papirji akcijskih družb. Napram prvi polovici lanskega leta se torej opaža, da se je ustanovilo dokaj manj podjetij te vrste, čemer je vzrok neugodna industrijska konjunktura.

— **Prolivavanje piva** je v Avstriji zadnji dve leti jako nazadovalo. V letih 1908. in 1909. se je izvarilo do dva milijona hektolitrov manj piva kakor prejšnje leto. V prvih osmih mesecih letošnjega leta je dobila država za 4.426.327 K manj davkov na pivu kot prejšnja leta. Temu primeren je seveda primanjkljaj pri deželnih dokladah in pri užitniškem davku. — To je pač najboljši dokaz, da vlada v Avstriji velikansko siromaštvo.

— **Davek od poslopij.** Vlada je predložila parlamentu novo predlogo o davku od poslopij. Pri tem vladnem načrtu bi se hišno razredni davek znatno znižal, ker bi zadnja dva razreda popolnoma odpadla. Davkoplačevalci pa zaradi tega niso prav nič na boljšem, ker se hišno-najemninski davek zviša. V prejšnjem vladnem načrtu se je zahtevalo za nova poslopja oprostitve davka in doklad za šest let. Po sedanjem načrtu bi bila oproščena nova poslopja samo državnih davkov, odločitev o deželnih in občinskih dokladah se pa prepušča deželnim zborom. Ker so vse avstrijske kronovine v velikih finančnih stiskah, bi se gotovo noben deželni zbor ne hotel odpovedati dohodkom, ki si jih lahko zagotovi. Sploh naj pa nihče ne pričakuje, da bi se davki v Avstriji znižali. Ker ima država vsako leto na milijone večje izdatke, more te večje izdatke pokriti samo — z večjimi dohodki, torej večjimi davki. Če bi torej vlada nekoliko popustila na eni strani, bi pa toliko bolj privila na drugi strani.

Raznoterosti.

× **Nehvaležnost — plačilo sveta.** Ko je ruski car Nikolaj I. ležal na smrtni postelji, je vprašal svojega prijatelja poljskega velikaša Wielopolskega, katera dva vladarja sta bila najnespretnjša v postopanju nasproti avstrijski monarhiji. Wielopolski ni vedel, kaj bi odgovoril svojemu carskemu prijatelju. Car pa je pojasnil: „Vaš kralj Sobjeski in — jaz. Sobjeski je rešil Avstrijo pred Turki, jaz pa pred Madjari! Pa glej, kako je vračala svoj čas Poljakom, pozneje pa meni v krimski vojni!“

× **Katoliška škofija v Sibiriji.** V Omsku se ustanovi rimskokatoliška škofija za vso Sibirijo.

× **Deček, ki čuti vodo pod zemljo** V Korminu so napravili interesantne poizkuse z nekim dečkom; po imenu Antonio Rosa iz Italije, ki čuti pod sabo vodo. Čuti to sam po sebi, deloma s pomočjo palčic V večji družbi, v kateri sta bila tudi zdravnik dr. Benardelli in Marchesini, je na dvorišču barona Locatellija konstatiral vodo in rekel, da je v globlini 33 m. Res je bil tam nekaj vodnjak, globok 30 m. Tudi na dveh krajih je konstatiral vodo pod zemljo ter naznanil globočino. Kako čuti vodo, tega sam ne more prav povedati. Pravi, da ga nekaj pretrese, globočino pa čuti po palčici. Poizkušnje nadaljujejo. Deček Rosa je star 16 let.